

УДК: 347.5

**ПРЕДМЕТ І ФОРМА ДОГОВОРУ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ ЗА
ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ**

Коваленко Інна Анатоліївна

к.ю.н., доцент

Кобзар Богдана Сергіївна

студентка

Київський національний
університет технологій та дизайну
м. Київ, Україна

Вступ. Договір купівлі-продажу - це договір, за яким одна сторона (продавець) передає або зобов'язується передати майно (товар) у власність другій стороні (покупцеві), а покупець приймає або зобов'язується прийняти майно (товар) і сплатити за нього певну грошову суму (ст. 655 Цивільного кодексу України) [1].

Ключові слова: договір купівлі-продажу, сторони, об'єкт договору, ціна, терміни, відповідальність, гарантії.

Виклад основного матеріалу. Договір купівлі-продажу є одним із найпоширеніших цивільно-правових договорів, який опосередковує перехід права власності на майно від продавця до покупця. Це двостороннє правочинство, за яким продавець зобов'язується передати певне майно у власність покупцеві, а покупець - прийняти це майно і сплатити за нього певну грошову суму [2, с. 342].

Суб'єктами договору купівлі-продажу є продавець і покупець. Продавцем може бути будь-яка фізична або юридична особа, яка має право розпоряджатися майном, що є предметом договору. Покупцем може бути будь-яка особа, яка має необхідні для укладення договору правоздатність і дієздатність. Обидві сторони укладають договір на основі взаємної згоди, самостійно приймаючи рішення про його укладення та визначаючи його умови.

Суб'єкти повинні діяти добросовісно, розумно та справедливо, враховуючи права та законні інтереси один одного [3].

Згідно з чинним законодавством України, до суб'єктів договору купівлі-продажу ставляться такі вимоги: *вони повинні бути дієздатними*, тобто мати необхідний обсяг цивільної дієздатності, щоб самостійно укласти договір; *мати право розпоряджатися предметом договору* та надавати покупцеві право власності на нього. Важливо, щоб обидві сторони при укладенні договору розуміли, що вони роблять, і мали намір створити відповідні правові наслідки.

Предметом договору купівлі-продажу є певні товари та послуги, які одна сторона (продавець) зобов'язується передати у власність іншій стороні (покупцеві), а покупець зобов'язується прийняти цей предмет та сплатити за нього певну грошову суму. Предмет договору може бути як рухомим (наприклад, машина, одяг, меблі), так і нерухомим майном (будинок, земельна ділянка, квартира). Крім матеріальних об'єктів, предметом договору можуть бути також майнові права, результати робіт, виконання певних послуг тощо.

Важливою вимогою до предмета договору купівлі-продажу є його індивідуалізація. Тобто, предмет має бути чітко визначеним, щоб унеможливити плутанину та суперечки між сторонами. Зазвичай це досягається шляхом зазначення у договорі детальної характеристики предмета, його унікальних ознак, місцезнаходження тощо.

Окрім цього, предмет договору має бути дієздатним та не порушувати прав третіх осіб. Наприклад, недопустимо укласти договір купівлі-продажу на викрадене майно або на майно, яке перебуває під арештом чи в заставі.

Ціна є однією з найбільш важливих умов договору купівлі-продажу. Вона визначає суму грошових коштів, яку покупець повинен сплатити продавцю за отримання товару у володіння та користування. Ціна в договорі купівлі-продажу повинна бути чітко визначена, зафіксована в тексті договору та погоджена обома сторонами.

Законодавство України передбачає, що ціна може бути встановлена або за

згодою сторін (вільно), або відповідно до встановлених тарифів чи нормативів (державне регулювання). При цьому сторони зобов'язані дотримуватися вимог чинного законодавства щодо державного регулювання цін на окремі товари та послуги.

Крім того, особливе значення має спосіб визначення ціни в договорі купівлі-продажу. Ціна може бути встановлена як єдина загальна сума, або ж бути розділена на окремі складові частини (наприклад, ціна товару, витрати на його доставку, податки тощо). Правильне та чітке визначення ціни в договорі дозволяє уникнути спірних ситуацій між сторонами в процесі виконання договору [4, с. 233].

Законом передбачено, що договір купівлі-продажу може укладатися у простій письмовій формі або бути нотаріально посвідченим. Проста письмова форма договору є достатньою для більшості угод, однак деякі види договорів купівлі-продажу, наприклад, нерухомості, вимагають нотаріального посвідчення. В такому випадку договір укладається шляхом підписання сторонами відповідного нотаріального документа. Нотаріальне посвідчення договору є обов'язковим також коли однією зі сторін є юридична особа. Письмова форма договору передбачає складання єдиного документа, підписаного сторонами. Договір може бути складений і шляхом обміну листами, телеграмами, телефонограмами тощо, якщо вони засвідчують волю сторін укласти договір. Будь-які зміни до договору купівлі-продажу також повинні укладатися в письмовій формі.

Права та обов'язки сторін за договором купівлі-продажу:

- Права покупця. За договором купівлі-продажу покупець має право вимагати передачі йому продавцем товару, який відповідає умовам договору. Покупець може перевірити кількість, якість, комплектність та асортимент товару, а також вимагати усунення виявлених недоліків або заміни товару, що не відповідає умовам договору. Покупець має право вимагати повернення сплачених коштів або зменшення ціни товару у разі виявлення суттєвих недоліків.

- **Обов'язки продавця.** Продавець за договором купівлі-продажу зобов'язаний передати покупцеві товар, який відповідає умовам договору за кількістю, якістю, асортиментом, комплектністю та упакуванням. Продавець повинен надати покупцеві необхідну інформацію про товар, а також всі супровідні документи, гарантії, сертифікати тощо. Він несе відповідальність за недоліки товару, які він знав або міг знати, але не попередив покупця.

- **Зобов'язання сторін.** Окрім основних прав та обов'язків, сторони договору купівлі-продажу мають й інші зобов'язання. Покупець повинен оплатити вартість товару у строк та спосіб, передбачені договором. Продавець зобов'язаний забезпечити якісну та своєчасну передачу товару, а також надати покупцеві необхідну інформацію про товар. Обидві сторони повинні діяти добросовісно, співпрацювати та сприяти виконанню договору.

Відповідальність сторін за договором купівлі-продажу є важливим аспектом цих правових відносин. Вона полягає в покладенні на сторони певних обов'язків та застосуванні до них негативних наслідків у разі їх невиконання або неналежного виконання.

Продавець несе відповідальність за надання покупцю товару належної якості, оформлення відповідних правових документів, своєчасне передавання товару тощо. Покупець, своєю чергою, відповідає за своєчасну оплату вартості товару, його приймання, збереження та використання відповідно до призначення. За порушення своїх зобов'язань сторони можуть бути притягнені до майнової (відшкодування збитків, неустойка) та навіть кримінальної відповідальності [5, с. 9].

Важливою є також відповідальність сторін за приховування істотних характеристик товару, надання недостовірної інформації тощо. Це дозволяє забезпечити справедливий баланс прав та інтересів продавця і покупця, а також гарантувати їх належне виконання договірних умов.

Договір купівлі-продажу може бути припинений з різних причин. Сторони можуть розірвати його за взаємною згодою, якщо вони виконали всі свої зобов'язання. Також договір припиняється після закінчення встановленого

строку його дії. Крім того, у передбачених законом випадках, одна зі сторін може здійснити одностороннє розірвання договору, наприклад, якщо інша сторона допустила істотне порушення умов. Незалежно від підстав, припинення купівлі-продажу має відбуватися з дотриманням встановлених правових процедур та із збереженням прав і законних інтересів сторін.

Висновок. У підсумку, договір купівлі-продажу є важливим правочином, що регулює відносини між продавцем і покупцем. Він визначає предмет, ціну та інші істотні умови угоди. Сторони договору мають чітко усвідомлювати свої права та обов'язки, а також можливі наслідки у разі їх порушення. Дотримання формальних вимог до укладання договору та належне виконання його умов є запорукою ефективного здійснення купівлі-продажу. Важливо, щоб сторони з повагою ставилися до взятих на себе зобов'язань та діяли в межах чинного законодавства України. Лише за таких умов договір купівлі-продажу зможе виконати свою регулюючу та забезпечувальну роль у цивільному обороті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Цивільний кодекс України. ст. 673, ст. 181, ст. 656 zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws.
2. Юридична енциклопедія: в 6 т. / гол. ред. Ю. С. Шемшученко. Т. 4. Київ: Укр. Енцикл., 2002. 720 с.
3. Господарський кодекс України ч. 1 ст. 267 ГК, ч. 2 ст. 231, ст. 268 ГК zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main
4. Valentyna Myronenko, Anzhela Kaliniuk, Kateryna Kutsyk, Anastasiia Zadorozhna, Inna Kovalenko. Social and legal protection of orphans and children left without parental care under martial law. *Cuestiones Politicas* Vol. 41, № 77(2023) P. 227-242.
5. Основні засади укладення господарських договорів. Договори від А до Я. № 3-4. 2009. С. 8-11.